

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет дошкільної та спеціальної освіти
Кафедра психології та педагогіки розвитку дитини

РЕФЕРАТ

на

ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

освітнього ступеня «магістр»

на тему:

**«ВИХОВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ОСНОВ
КУЛЬТУРИ СПОЖИВАННЯ»**

Виконала: студентка II курсу, 601аз групи спеціальності 012 Дошкільна освіта

Освітня програма: Дошкільна освіта

Єршова О.І.

Керівник: кандидат педагогічних наук, викладач кафедри психології та педагогіки розвитку дитини

Дука Т.М.

Рецензент: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти

Ппиченко С.С.

Умань – 2021

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

У нормативних освітніх документах (Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021р.», «Базовий компонент дошкільної освіти» тощо) наголошено, що метою сучасної дошкільної освіти є формування різнобічно розвиненої, життєво компетентної особистості, яка здатна діяти в повсякчас змінюваному довкіллі. Серед завдань виховання й розвитку дітей дошкільного віку виокремлено й такі: формування у дітей дошкільного віку безпеки праці, оволодіння навичками практичної діяльності, основами культури споживання. Актуальність даної теми полягає в тому, що в умовах глобального поширення масової культури, ключовими цінностями якої виступають розваги та споживання, необхідно спрямовувати молоде покоління на чітке формування в дітей старшого дошкільного віку соціально значущих цінностей, знань, норм і зразків поведінки, правильного поєднання в споживанні матеріального і духовного, що має стати цілеспрямованим і систематичним педагогічним процесом.

Проблема розвитку культури споживання багатогранна. З позиції психології, філософії та педагогіки нею займалось багато науковців, а саме: В. Мясіщев, Д. Кікнадзе, В. Радаєв, П. Фресс та Ж. Піаже, А. Леонт'єв, А. Здравомислов, Т. Марченко, Ю. Резник, Е. Смірнов, А. Абрамова, Ю. Васильєв, Л. Кураков, А. Нісімчук, І. Сасова, Н. Хроменков, Ю. Шаронін, Б. Шемякін, А. Шпак. Проблема соціалізації дітей, присвячені дослідження В. Воробйова, О. Волжиніна, І. Демент'євої, Л. Карцева, П. Козирьова та багатьох інших. Вони розглядали ідею формування культури споживання особистості як один з аспектів оволодіння вищою освітою та розвитку базової культури людини, відображенням якої є перехід до особистісно орієнтованого утворення, яке забезпечує єдність і зв'язок духовного та соціокультурного простору, оволодіння знаннями, вміннями та навичками, розробку

дидактичної системи, спрямованої на досягнення загальної мети діяльності вищої школи як соціального інституту.

Питання формування споживчих знань у дітей старшого дошкільного віку висвітлено в дослідженнях, присвячених економічному вихованню дошкільників (О. Галахова, Т. Галговська, В. Гербова, Н. Грама, Г. Григоренко, Р. Жадан, Н. Кривошея, Ю. Лелюк, Л. Лохвицька, Н. Побірченко, А. Сазонова, І. Сасова, Г. Шатова та ін.). Питання дошкільної педагогіки в закладах дошкільної освіти показано переважно в публіцистичних та практикозорієнтованих джерелах та ін.

Однак, аналіз спеціальної літератури показав, що проблема формування основ культури споживання у дітей старшого дошкільного віку в теорії і практиці педагогіки не отримала достатнього висвітлення. Між тим, досліджувана проблема різноманітна і складна. Вимагається науково обґрунтоване виділення теоретико-методологічних основ формування основ споживчої культури, розгляд специфіки педагогічних умов, засобів, форм і методів навчання. Тому, зважаючи на актуальність даної проблеми, нами була обрана така **тема магістерської роботи:** «Формування у дітей старшого дошкільного віку основ культури споживання».

Мета магістерської роботи: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування основ культури споживання дітей старшого дошкільного віку.

Мета роботи передбачає виконання таких **завдань:**

1. Науково обґрунтувати сутність феномену «культура споживання», «споживча культурі дітей старшого дошкільного віку».
2. Розробити та обґрунтувати, критерії, показники та рівні сформованості основ споживчої культури дітей старшого дошкільного віку.
3. Визначити комплекс чинників, умов і засобів формування основ споживчої культури дітей старшого дошкільного віку.
4. Спроекувати та експериментально перевірити рівень основ споживчої культури дітей старшого дошкільного віку.

Об'єктом магістерської роботи є освітній процес закладу дошкільної освіти.

Предметом є реалізація умов формування основ культури споживання дітей старшого дошкільного віку.

В своїй дослідній роботі ми припустили, що під час вивчення в освітньому процесі виховання основ споживчої культури дітей старшого дошкільного віку за таких педагогічних умов:

- формування знань споживчої культури старших дошкільників;
- реалізація комплексу сучасних педагогічних технологій: імітаційно-ігрових і проектних технологій, центральне місце серед яких відведено ігровому проектуванню;
- застосування економічного виховання дітей старшого дошкільного віку в освітньому середовищі дошкільного закладу та взаємодія з сім'єю.

Рішення поставлених завдань і їх перевірка здійснювалися за допомогою комплексу **методів**: *теоретичних* (вивчення та аналіз філософської, психологічної та педагогічної літератури, синтез, порівняння та узагальнення поглядів та міркувань науковців з метою визначення понять «споживання», «споживча культура»); *емпіричних* (опитування, анкетування, спостереження, тестування, педагогічний експеримент,); *математичних методів* (статистична обробка даних, графічне представлення результатів дослідження та ін.).

Апробацію результатів дослідження було здійснено шляхом експериментальної роботи на базі комунального закладу дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу №1 «Золота рибка» м. Южне, Южненської міської ради Одеського району Одеської області. Основні теоретичні положення роботи обговорювалися на засіданнях методичного об'єднання Одеського району Одеської області й отримали позитивну оцінку.

Із проблеми дослідження наявна **публікація** у збірнику студентських наукових праць факультету дошкільної та спеціальної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (2021 р.).

Структура й обсяг роботи. Робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 93 сторінки.

Висновки. Виконання нашого дослідження дозволило зробити такі висновки:

1. визначено й обґрунтовано педагогічні умови, модель та експериментальну методика, виявлено і схарактеризовано рівні вихованості в дітей старшого дошкільного віку основ культури споживання.

Узагальнено сутність феномена культура споживання. Уточнено поняття «культура споживання», як сукупність матеріальних та духовних благ, знань, норм і цінностей споживчої поведінки, які встановилися в суспільстві.

В результаті узагальненого аналізу багатой спадщини вітчизняних і зарубіжних вчених про культуру, стосовно соціуму і на основі конкретизації особливостей базової культури, визначено поняття «споживчої культури», під яким ми розуміємо сукупність матеріальних і духовних цінностей, знань, зразків і норм поведінки людей, соціально значущих і реалізованих в практичній діяльності.

2. Виявлено компоненти та критерії і показники сформованості у дітей дошкільного віку основ культури споживання: особистісний компонент: спрямованість особистості (соціально значущі життєві орієнтації; розвинену соціальну мотивацію, систему особистісно та соціально важливих вітальних і духовних потреб); інтелектуальні вміння і здібності (критичність, самостійність, аналітичність мислення) і емоційно-вольові та морально-етичні якості особистості (самостійність, організованість, самоконтроль); когнітивний компонент: обсяг і системність споживчих знань.; операційний: сформованість морально-етичної моделі споживчої поведінки та реалізація основ здорового способу життя, так як моральний, морально-етичний компонент сприяє не тільки формуванню моральної та інтелектуально розвиненої особистості, а й правильній постановці і успішному вирішенню

соціальних проблем в суспільстві. Відповідно до виділених компонентів розроблені критерії (особистісно-процесуальний, когнітивний., операційно-рефлексивний). Схарактеризовано рівні сформованості у дітей старшого дошкільного віку основ культури споживання (високий, середній, низький).

3. Визначено й обґрунтовано педагогічні умови:

- формування знань споживчої культури дошкільників.
- реалізація комплексу сучасних педагогічних технологій: технології імітаційно-ігрових і проектних технологій, центральне місце серед яких відведено ігровому проектуванню
- застосування економічного виховання дітей старшого дошкільного віку в освітньому середовищі дошкільного закладу та взаємодія з сім'єю.

4. Науково обґрунтовано та апробовано експериментальну методику виховання основ культури споживання у дітей старшого дошкільного віку, що містить мету, компоненти, критерії, педагогічні умови, форми і методи їх реалізації та результат.

Доведено, що зміст культури споживання включає три основні компоненти: особистісний, когнітивний та операційний. Доведено, що змістовний і процесуальний аспекти споживчої культури перебувають у діалектичній єдності. На формування споживчої культури впливають як зовнішні, так і внутрішні чинники (особливості індивідуальної свідомості; усвідомлення своїх теперішніх та майбутніх соціальних ролей; морально-вольові якості особистості), засоби навчання і виховання, що сприяють успішному входженню дітей в систему соціальних відносин.

Проведене дослідно-експериментальне дослідження формування культури споживання дітей старшого дошкільного віку підтвердило актуальність даної проблеми і повністю реалізувало поставлені цілі і завдання. Одержані статистичні розрахунки дозволили зробити висновок про те, що основна мета дослідження досягнута.